

ПЕРСПЕКТИВИ SMART-СПЕЦІАЛІЗАЦІЇ У КИЇВСЬКІЙ ОБЛАСТІ

PROSPECTS OF SMART SPECIALIZATION IN KYIV REGION

ПЕРСПЕКТИВЫ SMART-СПЕЦИАЛИЗАЦИИ В КИЕВСКОЙ ОБЛАСТИ

Анотація. Розглянуто основні положення та напрямки smart-спеціалізації, виявлено та надано характеристику перспективам реалізації smart-спеціалізації у Київській області.

Abstract. The article examines the main positions and directions of smart specialization, and characterizes the prospects of smart specialization implementation in the Kyiv region.

Аннотация. Рассмотрены основные положения и направления smart-специализации, выявлены и предоставлены характеристики перспектив smart-специализации в Киевской области.

Стратегічний та інноваційний підхід smart-спеціалізації для економічного розвитку країн та регіонів активно поширюється протягом останніх років. Україна не є виключенням у цьому питанні та також поступово впроваджує розумну спеціалізацію. Заступник Міністра розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України Олександр Романішин, у рамках міжнародної конференції «Смарт спеціалізація: діалог для трансформації регіону», що відбулася 30 листопада 2020 року, зауважує на основних складнощах впровадження нового підходу: відсутності механізму цільового фінансування проектів регіонального розвитку, що спрямовані на розвиток галузей smart-спеціалізації; недостатності методологічної бази, якою мають керуватися регіони під час визначення інноваційного потенціалу; необхідності забезпечення на державному рівні координації процесу впровадження smart-спеціалізації [1]. Незважаючи на затверджені 21 регіональні стратегії розвитку, що були розроблені на засадах цього підходу, виникає необхідність у подальшому дослідженні інноваційного та економічного потенціалу регіонів задля досягнення максимальної ефективності та корисності для всіх його суб'єктів. Київщина як регіон, у якому знаходиться столиця України, є надзвичайно великим та потужним центром країни, тому перспективи покращення його smart-спеціалізації наразі є актуальним питанням. Основними завданнями роботи було дослідити реалізацію smart-спеціалізації у Київській області, виокремити її основні напрямки та сформулювати перелік перспектив для подальшого впровадження.

Перш за все, варто зазначити, що урядом була розроблена стратегія розвитку Київської області на 2021-2027 роки, у рамках якої було проведені наступні заходи: кількісний картографічний аналіз економічного та інноваційного потенціалу Київської області на засадах smart-спеціалізації за методикою Спільного дослідницького центру Європейського Союзу (JRC); якісний аналіз для визначення smart-спеціалізації області, який включав опитування підприємств, наукових установ та вищих навчальних закладів щодо оцінки сучасного стану та потенціалу розвитку підприємств, опрацювання даних заповнених ними анкет, та проведення зустрічі зацікавлених суб'єктів регіонального розвитку для обговорення підходів з впровадження smart-спеціалізації у Київській області за участю представників наукових установ, громадських організацій та бізнесу; дослідження потенційних сфер smart-реалізації регіону Інститутом економіки та прогнозування НАН України [2, с. 6].

Відповідно до вищезазначеної стратегії, на засадах smart-спеціалізації розглядається ціль, що полягає у стимулюванні інноваційної економіки Київщини через призму низки довгострокових рішень, що впливатимуть на регіональний розвиток та підвищуватимуть його конкурентоспроможність. Інноваційний потенціал регіону є основою для здійснення фундаментальних і прикладних наукових досліджень, проектно-конструкторських і технологічних робіт, які сприяють вирішенню наукових, науково-технічних, соціально-економічних та екологічних проблем на державному, регіональному та галузевому рівнях[3]. Питома вага підприємств, що впроваджували інновації у Київській області у 2019 році, складає 11,9% (для порівняння у 2015 р. – 13%) [4]. Таких підприємств у регіоні налічується всього 41, з яких лише 7 впроваджували нову для ринку продукцію, а інші – вдосконалювали вже існуючу, що свідчить про низький рівень інноваційності області[5, с. 85]. Центральною

проблемою для побудови цілісної інноваційної системи постає відсутність достатньої кількості об'єктів науково-дослідницької інфраструктури, правильно налагоджених взаємозв'язків між наукою, ринком та владою. Наприклад, кількість організацій, які здійснювали наукові дослідження та розробки у 2019 році – лише 28 одиниць, що є критично малим показником [5, с. 13].

Недостатньою є й економічна активність інноваційних підприємств регіону. За статистичною інформацією, обсяг реалізованої інноваційної промислової продукції (товарів, послуг) у Київській області в 2019 році склав 990485,5 тис. грн., або 0,9% до загального обсягу реалізованої промислової продукції (товарів, послуг)[5, с. 93].

Перспективами покращення ситуації є модернізація вже існуючих та створення нових наукових, високотехнологічних та інноваційних підприємств зі створенням, як наслідок, нових робочих місць. Важливим є також збільшення обсягів витрат на нові дослідження та зріст як і внутрішніх, так і зовнішніх інвестицій задля активізації інноваційної діяльності.

Особлива увага в контексті smart-спеціалізації регіонів приділяється трудовим ресурсам, адже саме людина є генератором інноваційних ідей та проєктів. Кількість працівників, задіяних у виконанні наукових досліджень і розробок, також має тенденцію до зниження: у 2019 р. – 1724 осіб або 2,18% від загальної кількості по Україні (для порівняння у 2018 р. – 1798 осіб, а у 2017 р. – 1805 осіб). З них було залучено 885 магістрів (спеціалістів), що складає 2,26% від загальної кількості по країні та 342 докторів філософії (кандидатів наук), що складає 2,02% від загальної кількості по Україні у 2019 році[5, с. 17]. Збільшення залучення нових освітян до науково-інноваційної діяльності є одним із важливих факторів покращення ситуації на регіональному рівні.

Найбільша частка працівників у 2019 році, задіяних у виконанні НДР, припадає на сільськогосподарські науки – 908 осіб або 52,67% від загальної кількості працівників по Київській області, а найменша – на медичні науки (лише 2 особи або 0,12%) [5, с. 19]. Перспективами розумної спеціалізації регіону в ракурсі трудових ресурсів є покращення якості умов роботи, збільшення заробітної плати задля нарощування кадрового потенціалу області, стимулювання винахідницької та інноваційної діяльності через підтримку співробітництва між школами, вищими навчальними закладами та бізнесом тощо.

Отже, підсумовуючи усе вищезазначене, можна зробити висновок про те, що smart-спеціалізація Київської області, відповідно до ухваленої державою Стратегії розвитку на 2021-2027 роки, буде проводитися у напрямках стимулювання економіки та високотехнологічного підприємництва, створення єдиної інноваційної системи, активізації наукової діяльності в секторах smart-спеціалізації, розвитку та нарощування людського капіталу задля зростання чисельності кадрового персоналу, залученого до інноваційної економічної діяльності. Зазначені перспективи можуть бути реалізовані через механізми стимулювання підприємницької діяльності, регіональних кооперацій та державно-приватного партнерства, активізацію участі представників спільнот у розробці обласних проєктів та регіональних програм, покращенню комунікації між усіма суб'єктами громадянського суспільства та держави, моніторингу і аналізу вже існуючих заходів smart-спеціалізації на предмет їхньої ефективності.

Література

1. Олександр Романішин: Запровадження smart-спеціалізації стане потужним драйвером інноваційного розвитку регіонів. [Електронний ресурс]. – URL: <https://www.me.gov.ua/News/Detail?lang=uk-UA&id=4f54d7d7-1f86-46a5-a623-12ee7a798b4b&title=OleksandrRomanishin-ZaprovadzheniaSmartpetsializatsiiStanePotuzhnimDraiveromInnovatsiinogoRozvitkuRegioniv>
2. Стратегія розвитку Київської області на 2021-2027 роки. [Електронний ресурс]. – URL: <https://www.minregion.gov.ua/wp-content/uploads/2020/05/strategiya-rozvytku-kyuivskoyi-oblasti-na-2021-2027-roky.pdf>
3. Макаренко М.В. Оцінка інноваційного потенціалу як інструмент управління інноваційним розвитком регіону // Маркетинг і менеджмент інновацій. 2011. № 3. С. 62–71.

4. Інноваційна активність промислових підприємств. [Електронний ресурс].–URL: <http://kyivobl.ukrstat.gov.ua/content/p.php3?c=654&lang=1>
5. Наукова та інноваційна діяльність України. 2020: стат. зб./Держ. ком. статистики України. [Електронний ресурс].–URL: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2020/zb/09/zb_nauka_2019.pdf

УДК: 351.82: 334.72

Alla Ivashchenko
*PhD (in Economics), Associate Professor,
Corporate Finance and Controlling Department
Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman,
alla.ivashchenko@kneu.edu.ua*

FINANCIAL MECHANISMS FOR SME SUPPORT THE PANDEMIC CRISIS: EUROPEAN EXPERIENCE

ФІНАНСОВІ МЕХАНІЗМИ ДЛЯ ПІДТРИМКИ МСП ПАНДЕМІЧНОЇ КРИЗИ: ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД

ФИНАНСОВЫЕ МЕХАНИЗМЫ ПОДДЕРЖКИ МСП В ПАНДЕМИЧЕСКОМ КРИЗИСЕ: ЕВРОПЕЙСКИЙ ОПЫТ

Abstract. Mechanisms of financial support for small and medium-sized businesses due to the Covid-19 pandemic crisis in European countries are analysed.

Анотація. Проаналізовано механізми фінансової підтримки малого і середнього бізнесу внаслідок пандемічної кризи Covid-19 у країнах Європи.

Аннотация. Проанализированы механизмы финансовой поддержки малого и среднего бизнеса вследствие пандемической кризиса Covid-19 в странах Европы.

The Covid-19 pandemic crisis has been one of the biggest challenges for governments in almost all countries, as it is non-economic but has had a significant impact on the economic development of each country and on the world economy as a whole. Governments have been forced to take unprecedented drastic measures to slow down or stop the economy altogether in order to prevent the spread of the pandemic. Under these circumstances, the issue of restoring business and preventing its bankruptcy, in particular the small and medium-sized businesses (hereinafter SMEs), became on the agenda of each government after the quarantine restrictions were eased and the lockdown for business was partially lifted.

Most countries were hit by a wave of pandemics and there were anti-records for the number of people who fell ill. At the beginning of April, more than 35,000 new daily cases peaked across the EU [1]. As of April 30, 2020, more than 1.4 million cases and almost 136,000 deaths were registered in the EU [2]. Real GDP declined by 8.2% in the first quarter of 2020 in Western Europe [3].

The aim of the research is to analyse the financial support mechanisms during the Covid-19 pandemic in European countries in order to determine the most relevant of them for implementation in Ukraine.

In the fight against the pandemic crisis, small and medium-sized businesses can expect support, firstly, from the state through fiscal and monetary policies, and secondly, from international financial organizations (IMF, World Bank, G7, etc.).

On 1 February 2020, the European Commission (EC) presented proposals to the Council on decisions to provide € 87.4 billion in financial support to 16 Member States under the SURE instrument (Support to mitigate Unemployment Risks in an Emergency). [4].

On March 19, the EC adopted an Interim Framework Regulation on State aid measures to support the economy in the EU [5], the main elements of which included:

- 1) Limitation of the amount of assistance: